

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 4.4.2007
KOM(2007) 182 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Bedre videnformidling mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv over hele Europa:
Ja til åben innovation**

- Gennemførelse af Lissabon-strategien -

{SEK(2007) 449}

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Bedre videnformidling mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv over hele Europa:
Ja til åben innovation**

- Gennemførelse af Lissabon-strategien -

(EØS-relevant tekst)

Et solidt videnskabeligt grundlag har længe været et af de centrale aktiver, der har gjort det muligt for Europa at hævde sig på globalt plan inden for mange forskningsområder¹. Alligevel udfordres europæisk forsknings stilling i verden nu af hastige ændringer i forskningsmiljøet. Samtidig står Europa med virkningerne af markedernes og erhvervslivets globalisering, digitaliseringen og ny teknik, og med behovet for at tage samfundsmæssige problemer op som f.eks. befolkningens aldring og klimaændringerne.

I meddelelsen om en bredt funderet innovationsstrategi for EU² pegede Kommissionen på, at et af de centrale indsatsområder skulle være at forbedre videnoverførslen³ mellem offentlige forskningsinstitutioner⁴ og tredjeparter, herunder erhvervslivet og civilsamfundet. Det er en sådan indsats, der ridses op i denne meddelelse, som opstiller en række retningslinjer for medlemsstaterne. Den fremsætter idéer til, hvordan medlemsstaterne og Fællesskabet kan gå ind i et gensidigt forstærkende samarbejde om at overvinde foreliggende hindringer, særlig ved at fremme tværnational videnformidling. Den ledsages af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene om frivillige retningslinjer for universiteter og andre forskningsinstitutioner med det formål at forbedre deres forbindelser med erhvervslivet over hele Europa; det bygger på god praksis, som et antal nationale myndigheder har fundet frem til, og på arbejde, som er gjort i forskellige europæiske interessentorganisationer.

¹ Europa har nu det største antal akademikere inden for naturvidenskab og teknik og det største antal videnskabelige afhandlinger i forhold til indbyggertallet (nøgletal: http://ec.europa.eu/invest-in-research/monitoring/statistical01_en.htm).

² "Viden i praksis: en bredt funderet innovationsstrategi for EU", KOM(2006) 502.

³ Videnformidling indebærer, at eksplicit og implicit viden, herunder færdigheder og kompetencer, indhentes, samles og udveksles. Det omfatter både forretningsmæssige og ikke-forretningsmæssige aktiviteter, f.eks. forskningssamarbejde, rådgivning, licensudstedelse, oprettelse af spinoff-virksomheder, forskermobilitet, publikationsvirksomhed. Selvom vægten ligger på videnskabelig og teknologisk viden, er andre videnformer som f.eks. teknologibaserede forretningsprocesser også omfattet.

⁴ I dette dokument dækker termen 'forskningsinstitutioner' alle højere uddannelsesinstitutioner (uanset deres navn og status i medlemsstaterne, f.eks. universiteter, højskoler og polytekniske læreanstalter) samt offentlige forskningscentre og -organisationer.

1. BEHOV FOR HANDLING

Et vigtigt spørgsmål er, hvordan offentligt finansieret forskning og udvikling kan give større udbytte. Sammenlignet med nordamerikanske forhold⁵ producerer det gennemsnitlige europæiske universitet^{6,7} langt færre opfindelser og patenter. Det skyldes overvejende, at viden og intellektuel ejendom forvaltes mindre systematisk og professionelt på europæiske universiteter. Der er flere faktorer, der hindrer en effektiv videnformidling fra europæiske forskningsinstitutioner, herunder: kulturforskelle mellem erhvervslivet og forskersamfundene, manglende incitament, juridiske barrierer og opsplittede markeder for viden og teknologi⁸. Alle disse faktorer hæmmer vækst og beskæftigelse i Europa.

Når det er sagt, må det erkendes, at medlemsstaterne i stigende grad er opmærksomme på, hvor vigtig videnformidling er som grundlag for konkurrenceevne og som bidrag til effektivisering af den offentlige forskning, og det afspejler sig i deres *nationale reformprogrammer*, som er tilrettelagt efter Lissabon-strategien. Der tages mange initiativer for at fremme samarbejdet mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv. Flere medlemsstater har taget initiativer til at fremme og lette videnformidling (f.eks. nye love, ordninger, retningslinjer eller standardkontrakter for intellektuel ejendomsret), og mange andre planlægger at intensivere deres bestræbelser i denne retning. Men disse initiativer er ofte udformet ud fra et rent nationalt perspektiv og berører ikke tværnational videnformidling. Derfor er der brug for mere lige vilkår for F&U-samspillet mellem universiteter og erhvervsliv i Europa.

Også universiteter og andre forskningsinstitutioner i Europa er ved at blive klar over deres nye rolle i en globaliseret økonomi og har taget mange interessante initiativer. De er klar over, at de ikke længere blot leverer kandidater til lokalområdet, men konkurrerer i global skala om studenter, forskere og erhvervspartnerne. Og det skærper deres opmærksomhed på, at de bliver nødt til at levere forskning i verdensklasse for at tiltrække disse studenter og forskere i fremtiden. For at blive ved med at være attraktive må de åbne sig for erhvervsmæssigt og internationalt samarbejde, hvad der også kan være med til at skaffe nye midler. Udveksling af viden, især gennem F&U-samarbejde med erhvervslivet, er ikke blot en indkomstkilde for forskningsinstitutionerne, men kan også glimrende vise sig at højne både mængden og kvaliteten af forskningen.

2. ERHVERVSLIV OG FORSKNING - SAMARBEJDE OM OPBYGNING AF EN VIDENØKONOMI

Det er i de senere år blevet stadig mere tydeligt, at udveksling af viden mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv er en nødvendighed. Historisk har forskningsinstitutionerne været set som en kilde til nye idéer, mens erhvervslivet har været den naturlige vej til at maksimere udnyttelsen af idéerne. Men i de sidste ti år er der sket en væsentlig ændring af begge parter rolle.

⁵ Undersøgelse fra AUTM: <http://www.autm.net/events/File/FY04%20Licensing%20Survey/04AUTM-USLicSrvy-public.pdf>

⁶ Undersøgelse fra ProTon: http://www.protoneurope.org/news/2006/art2006/artjanmar06/2asfy2004/attachment_download/file.

⁷ Undersøgelse fra ASTP 2006: http://www.merit.unu.edu/publications/docs/200605_ASTP.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/consult_report.pdf

Mange virksomheder begynder at arbejde med forskning og udvikling efter konceptet om *åben innovation*, hvor interne og eksterne ressourcer kombineres og sigtet er at maksimere det økonomiske udbytte af deres intellektuelle ejendom, også når den ikke er direkte forbundet med deres kerneaktivitet. De er især begyndt at behandle offentlig forskning som en strategisk ressource.

Det er samtidig blevet klart, at forskningsinstitutionerne kommer til at spille en mere aktiv rolle i deres forhold til erhvervslivet for at maksimere udbyttet af deres forskningsresultater. Denne nye rolle⁹ kræver, at de har specialiseret personale, som kan finde og forvalte videnressourcer med forretningspotentiale, dvs. finde den bedste måde at markedsføre en ny idé på, tilvejebringe passende ressourcer (finansiering, støtteorganer osv.), der kan sikre, at det sker, og vække tilstrækkelig interesse hos alle interessegrupper.

2.1. Forudsætninger for vellykket videnformidling

Det er erkendt, at inddragelse af erhvervslivet i styringen af forskningsinstitutioner kan være med til at orientere forskning og uddannelse mod samfundets behov, skaffe sagkundskab til støtte for videnformidling og signalere villighed til at indføre innovationsorienterede arbejdsmetoder i alle aktiviteter. Et sådant samspil har været med til at lette mobiliteten mellem sektorerne, nemlig ved midlertidig udveksling af personale og ved ansættelse af unge kandidater i erhvervslivet.

Desuden har mange europæiske forskningsinstitutioner oprettet videnformidlingskontorer i de senere år for at forbedre samarbejdet og sørge for, at forskningsresultaterne udnyttes bedre, og at erhvervslivet i højere grad tager dem til sig. Hvor vellykket deres indsats bliver, afhænger i høj grad af, hvor kompetent deres personale er, og hvilken strategisk rolle og hvor stor forvaltningsmæssig selvstændighed de tildeles. **Det personale, der arbejder med videnformidling, skal have brede kompetencer for at kunne gennemføre deres opgaver effektivt.** Men ofte udpeges der forholdsvis uerfarne medarbejdere til sådanne stillinger. Løbende videreuddannelse findes i enkelte lande, men er ofte utilstrækkelig målt på udgifter og/eller resultater. Kommissionen er i færd med at undersøge, hvordan dette problem kan løses. Med støtte fra Kommissionen¹⁰ er syv medlemsstater¹¹ i færd med at tilrettelægge rammevilkår, der kan skaffe nye videnformidlingsmedarbejdere med gensidigt anerkendte kvalifikationer. Derudover ser PROTON Europe¹² på grundlag af det britiske *Institute for Knowledge transfer*¹³ på, hvordan man kan udforme en akkrediteringsordning for nuværende videnformidlingsmedarbejdere ud fra deres erfaringer og resultater.

Effektiv videnformidling forudsætter, at **forskningsinstitutionerne har tilstrækkelig selvstændighed til, at de kan ansætte erfarne videnformidlingsmedarbejdere i konkurrence med andre.** Større mobilitet mellem den offentlige og den private sektor vil hjælpe forskningsinstitutionernes forskere og ledere til at identificere behov, som de har til fælles med erhvervslivet. Imidlertid hæmmes denne mobilitet af visse regler og administrative forhindringer. For eksempel kan personaleudveksling hæmmes af regler om turnuskandidatstillinger og arbejdsmarkedsregler, især regler om socialsikring og pensionsordninger. Desuden

⁹ Blandt universiteter kaldes denne nye rolle også "den tredje opgave".

¹⁰ OMC-Net-projektet "Certified trans-national technology transfer manager"

¹¹ AT, NL, FR, IT, SE, BE, LT.

¹² En af Europas førende videnformidlingssammenslutninger: <http://www.protoneurope.org>.

¹³ www.iknowledge-transfer.org.uk

har forskere i den offentlige sektor i nogle lande ikke lov til at arbejde for det private erhvervsliv på deltid eller som konsulent eller andet¹⁴.

Der er også brug for at gøre de eksisterende ressourcer mere tilgængelige. Det kan opnås delvis gennem koordinering. Der findes forskningsinstitutioner med personale, der aktivt søger kontakt med erhvervslivet, men som ikke arbejder sammen indbyrdes. Ved at lægge deres videnformidlingskompetencer i samme pulje, kan de sørge for at disse kompetencer stilles bredere til rådighed i forskningsinstitutionerne. Desuden kan man få stort udbytte af at lægge visse specialiserede funktioner ud af huset eller ved at gå sammen flere forskningsinstitutioner om at udnytte ressourcer eller F&U-resultater (og tilhørende intellektuelle ejendomsrettigheder) i fællesskab¹⁵. Som eksempler på at en række videnformidlingskontorer har slået deres ressourcer sammen kan nævnes de tyske agenturer for markedsføring af patenter og formidling af viden, *North of England Science Initiative* og det belgiske *VIB*¹⁶. En sådan sammenlægning af ressourcer kan også være rettet mod en enkelt erhvervssektor (eksempel: *White Rose Consortium*¹⁷) eller en enkelt videnformidlingsaktivitet.

Særlig interessant er det at notere den stribe af fordele, forskningsinstitutioner kan opnå ved at lægge deres patenter i en fælles pulje. En patentpulje kan hjælpe med til at tilvejebringe den kritiske masse af intellektuel ejendom, som er nødvendig for, at en innovativ idé skal blive attraktiv for den private sektor. Med ordentlig markedsføring kan alle relevante aktører i erhvervslivet gøres opmærksom på de forskningscentre, der har skabt den intellektuelle ejendom, og det ville hjælpe med til at knytte bånd til erhvervslivet. En patentpulje kan desuden føre til stærkere forbindelser mellem videnformidlingskontorerne og give grundlag for yderligere bestræbelser på tværs af institutionerne. En sådan fælles ressourceudnyttelse ser ud til at være særlig interessant for forskningsinstitutioner, der ikke selv har udnyttelige forskningsresultater af tilstrækkeligt omfang og rækkevidde til, at det berettiger oprettelse af et videnformidlingskontor. Hvor der er grund til det, **bør medlemsstaterne aktivt fremme og støtte forskningsinstitutionerne i at lægge deres ressourcer ud i fælles puljer.**

Hvor nyttige disse fælles ressourcepuljer end kan være på nationalt eller regionalt plan, indrager sådanne initiativer sjældent tværnational udveksling. Denne mangel har Kommissionen ønsket at imødegå ved at oprette et tværeuropæisk netværk af innovationsformidlingscentre (IRC-nettet)¹⁸, hvis formål er at lette teknologiformidling på tværs af grænserne. IRC-nettet er til stede i 33 lande og giver skræddersyet bistand til universiteter og erhvervslivet (især små og mellemstore virksomheder). I et snævert samarbejde med en førende europæisk organisation for formidling af universitetsviden¹⁹ har det skabt et enkelt og effektivt system, som universiteterne kan bruge til struktureret udveksling af oplysninger om nye, forretningsmæssigt relevante teknologier med virksomheder overalt i Europa.

2.2. Fremme af iværksættertankegang

Det påstås ofte, at nødvendigheden af at offentliggøre resultater og stille dem kvit og frit til rådighed er uforenelig med erhvervslivets behov for at holde på oplysningerne og beskytte dem med intellektuel ejendomsrettigheder som f.eks. patenter. Men erfaringen viser, at inno-

¹⁴ SEK(2006) 971.

¹⁵ Se Irsk rapport om teknologiformidling - <http://www.universitiesireland.ie/news/techtransfer.php>.

¹⁶ www.vib.be

¹⁷ www.whiterose.ac.uk

¹⁸ Kaldet IRC for *Innovation Relay Centre*: <http://irc.cordis.europa.eu>

¹⁹ ProTonEurope – <http://www.protoneurope.org>.

vationsfremme godt kan forenes med formidling af ny viden, hvis blot problemerne med intellektuel ejendom forstås og håndteres professionelt. På disse punkter kan samspillet understøttes med værktøjer som beslutningstræet fra Crest²⁰, standardkontrakter som de britiske *Lambert agreements*²¹, eller vejledninger som det danske dokument *Kontakter, kontrakter og kodeks*²², foruden med oplysningskampagner fra det europæiske og de nationale patentkontorer. Initiativet *Responsible Partnering*²³, som er iværksat af 4 større europæiske universitets- og erhvervsorganisationer (EIRMA, EUA, PROTON og EARTO) fremlægger centrale erfaringer med, hvordan effektivt samarbejde kan foregå. **Der tilkommer medlemsstaterne en opgave i forbindelse med tilrettelæggelsen og iværksættelsen af sådanne initiativer, og de bør bakke aktivt op om dem.**

Mange universiteter benytter sig i stigende grad af forskellige varianter af *creative commons*-licensen²⁴ (fri tilgængelighed, fri publikation, fri software). Disse mekanismer kan sikre mere effektiv spredning af resultater, omend formel beskyttelse (dvs. designrettigheder, patenter eller materialeoverførselsaftaler) kan være nødvendige, hvis et produkt skal afsættes på markedet. Derfor er det vigtigt at sørge for, at forskerne kender til fordelene ved begge fremgangsmåder, og at afgørelserne træffes på grundlag af de sociale og økonomiske virkninger. Da der stadig er forskel på reglerne for ejendomsret til offentligt finansierede F&U-resultater i forskellige EU-lande, **kan det være rimeligt at tage spørgsmålet om en fælles europæisk model for, hvem der ejer offentligt finansieret forskning, op til drøftelse igen i nær fremtid.**

Kan det lykkes i højere grad få forskere til at tænke som iværksættere²⁵ og tilføre dem de relevante kompetencer, vil man være nået langt med at mindske kulturkløften mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv. For at fremme samspillet mellem disse to parter må forskerne tilføres basale færdigheder inden for videnformidling og på forretningsområdet. De bør have tilbud om iværksætteruddannelse med vægt på forvaltning af intellektuel ejendom, samarbejde med erhvervslivet samt start og drift af en forretning. Selvom de videregående uddannelser normalt er meget decentralt organiseret, er der eksempler på nationale strategier for, hvordan iværksætterfærdigheder kan indbygges i dem (f.eks. det britiske *Science Enterprise Challenge*). For at være med til at belyse spørgsmålet om, hvad sådanne kurser kan indeholde, **støtter Kommissionen²⁶ for tiden et projekt, der går ud på at udarbejde grundlæggende kursusmateriale rettet mod forskellige aktører om vigtigheden af at forvalte den intellektuelle ejendom rigtigt.**

Dertil kommer en af de mest effektive metoder til at udvikle sådanne færdigheder og udveksle viden, nemlig udveksling af personale mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv. Det har Kommissionen været en aktiv fortaler for gennem *Marie Curie-ordningen for strategiske partnerskaber mellem erhvervslivet og den akademiske verden*, som støtter udviklingen af den type varigt samarbejde via udveksling af forskere. Desuden omfatter de nye *rammeregler for statsstøtte til forskning, udvikling og innovation* en bestemmelse om støtte til små og mellemstore virksomheders lån af højt kvalificeret personale fra forskningsinstitutioner (eller store virksomheder).

²⁰ Beslutningstræet fra Crest: http://ec.europa.eu/invest-in-research/policy/crest_cross_en.htm.

²¹ Lambert agreements: <http://www.innovation.gov.uk/lambertagreements>.

²² Kontakter, kontrakter og kodeks: <http://www.di.dk/Butik/Publikationer/Produktside/?productId=2708>
²³ <http://www.responsible-partnering.org>

²⁴ Se f.eks. <http://creativecommons.org>.

²⁵ KOM(2004) 70.

²⁶ IP4Inno: <http://www.proinno-europe.eu/ip4inno.html>.

I mange lande har forskningsinstitutionerne indført belønningssystemer, som giver opfinder en andel i en eventuel fortjeneste, når der udstedes licens på opfindelser eller oprettes virksomheder på grundlag af dem. En model, der illustrerer forholdet, består i, at overskuddet deles lige mellem forskeren, forskningsinstitutionen og forretningspartneren. Men selvom der måske er indført økonomiske incitamenter, stiller mange medarbejdere sig tøvende til at deltage i den slags aktiviteter, ikke mindst fordi de ikke tæller med i karriereudviklingen. **Derfor er det vigtigt, at bedømmelseskriterier også tager hensyn til andre aktiviteter, som f.eks. udtagelse af patenter, udstedelse af licenser, mobilitet og samarbejde med erhvervslivet**²⁷.

3. HVORDAN KOMMER VI VIDERE? SAMARBEJDE MELLEM MEDLEMSSTATERNE OG FÆLLESSKABET

Både forskningsinstitutioner og erhvervsliv kan få gavn af støtte fra den politik, myndighederne fører i regionerne²⁸, medlemsstaterne og Fællesskabet. Støtten kan antage forskellige former, fra fremme af udveksling af vellykkede strategier til direkte økonomiske tilskud til videnformidlingsmekanismer. Medlemsstaternes samarbejde inden for *det europæiske forskningsrum* og under Lissabon-strategien i kraft af gennemførelsen af dennes "3 %-handlingsplan"²⁹ giver stadig konkrete resultater. **Medlemsstaterne bør gøre fuld brug af de finansieringskilder, der står til rådighed, og tilskynde forskningsinstitutionerne til at gøre ligeså.** Finansiering under samhørighedspolitikken (*Den Europæiske fond for Regionaludvikling* og *Den Europæiske Socialfond*), national finansiering i overensstemmelse med *Fællesskabets nye rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation*³⁰ samt finansiering under de europæiske *rammeprogrammer* - alt dette bør udnyttes til at opdyrke båndene mellem erhvervslivet og forskningsinstitutionerne.

3.1. Europæisk Teknologisk Institut

Oprettelsen af et *Europæisk Teknologisk Institut* (ETI) er et godt eksempel på, hvordan EU kan gennemføre nye styringsmodeller - jf. moderniseringsdagsordenen for universiteterne - som kan inspirere til forandringer og fremskynde videnformidlingen i de eksisterende institutioner, og desuden øge deres kontakter til erhvervslivet, som en integreret del af strategien for at udnytte Europas innovationskapacitet. Siden Kommissionen første gang lancerede idéen i 2005 har der fundet en bred høring sted og en omfattende undersøgelse af, hvilke virkninger det ville få. Kommissionen forventer, at drøftelserne i Rådet og Europa-Parlamentet afsluttes i 2007, og at ETI starter sin virksomhed i 2008.

ETI er en fremsynet og dristig satsning på det lange sigt. Det vil fokusere på udvikling og integration af videntrekantens sider - innovation, forskning og uddannelse - på områder, som byder på udfordringer for Europas fremtid. **ETI vil ikke mindst fremme samspil og videnformidling mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv.** Instituttets styrende organ vil blive bemandet med en afvejet blanding af eksperter fra erhvervsliv og akademiske institutioner, og det vil danne forbillede for eksperimenter med mere erhvervsorienterede styreformer.

²⁷ Konklusioner fra EUA's konference i Wien:

http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/EUA1_documents/report_web%20221006.1161606166446.pdf.

²⁸ F.eks. til støtte for klynger, "virksomhedssøkosystemer".

²⁹ KOM(2003) 226.

³⁰ Rammebestemmelser for statsstøtte til FTI: EFT C 323 af 30.12.2006.

ETI vil tilføre ældre EU-initiativer en betydelig ekstra værdi inden for videnformidling:

- Erhvervssektoren vil spille en afgørende rolle i alle ETI-aktiviteter. ETI's endemål er klart defineret som innovation og omsætning af forskningens og uddannelsens resultater til innovative løsninger.
- Tanken er at gøre det til Europas flagskib på innovationsområdet ved at udsende et tydeligt signal om Europas engagement i at styrke innovationen og inspirere til forandringer i forskningsinstitutionerne.
- For første gang skal de tre elementer i videntrekanten indgå i en institution på lige fod. Navnlig uddannelse ses som et væsentligt element i innovationsprocessen.

Kommissionen har foreslået, at der opbygges en model for et "integreret ETI" i en to-laget struktur, hvor "bottom-up"- og "top-down"-virkemåder kombineres. Først udarbejder en bestyrelse med repræsentanter fra både erhvervslivet og akademiske institutioner et sæt strategiske retningslinjer for udvælgelse, evaluering og koordinering af såkaldte *viden- og innovationssamfund (VIS'er)*. Derpå udvælges der et antal selvstændige VIS'er, som skal udføre arbejdet for ETI overalt i Europa. VIS'erne vil udøve innovation, forskning og uddannelse som en integreret praksis inden for udvalgte temaer. De bliver joint venture-selskaber mellem partnerorganisationer, der repræsenterer universiteter, forskningsorganisationer og erhvervsvirksomheder.

3.2. Samarbejde

En af medlemsstaternes og Fællesskabets centrale bestræbelser i indsatsen for at nå 3 %-målet for F&U - et led i EU's strategi for vækst og beskæftigelse - har sigtet mod at sætte offentlige forskningsinstitutioner i stand til at knytte mere effektive kontakter med erhvervslivet. Disse bestræbelser har fundet sted i *Udvalget for Videnskabelig og Teknisk Forskning (CREST)*, der fungerer som kontaktpunkt for "åben koordinering", et værktøj til forskningspolitisk samarbejde, der primært bygger på udveksling af oplysninger og bedste praksis. I tidligere afsnit er der henvist til nogle af resultaterne af dette samarbejde, der tager form af ekspertrådgivning, politiske anbefalinger, vejledende dokumenter, kollegial gennemgang af medlemsstaternes politikker og oplysningsinitiativer³¹.

Dette samarbejde vil fortsætte, og resultaterne bør indgå i medlemsstaternes indsats for at forbedre videnformidlingen og kontakterne mellem forskningsinstitutionerne og erhvervslivet. De mere relevante politiske initiativer bør medtages i næste generation af de *nationale reformprogrammer* (2008-2011). Som opfølgning til et seminar i Lissabon for de nationale Lissabon-koordinatorer om videnpartnerskaber har medlemsstaterne fremsendt en lang række interessante eksempler. Men disse initiativer er naturligvis ofte udformet ud fra et rent nationalt perspektiv og berører ikke tværnational videnformidling. **Det bør undersøges, hvordan der kan udarbejdes konkrete initiativer på fællesskabsplan for at støtte medlemsstaternes indsats og hæve nogle af foranstaltningernes tværnationale profil.**

På to områder er der brug for en særlig indsats i medlemsstaterne og Fællesskabet: tilrettelæggelse af skræddersyede foranstaltninger for at fremme samspillet mellem forskningsinsti-

³¹ Rapport fra en ekspertgruppe under CREST: "Promote the reform of public research centres and universities in particular to promote transfer of knowledge to society and industry" – http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/final_crest_report_march2006.pdf

tutioner og små og mellemstore virksomheder og udarbejdelse af værktøjer til at måle udviklingen:

- ***Fremme af samspillet mellem forskningsinstitutioner og smv'er***

Det meste samarbejde mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv foregår med store virksomheder. Det skyldes, at det anses for mere varigt og stabilt end samarbejde med små og mellemstore virksomheder.

Smv'erne udgør naturligvis en broget skare som klientel for videnformidlingstjenester. Små og mellemstore virksomheder i den højteknologiske fremstillingsindustri har typisk store F&U-budgetter og tætte kontakter til akademiske institutioner som følge af de meget korte produktcykler. I de traditionelle brancher begrænses smv'ernes evne til at gå aktivt ind i videnformidling typisk af virksomhedernes menneskelige og økonomiske ressourcer. Derfor er det vigtigt at tilskynde smv'er til at absorbere ny viden udefra for at fremskynde innovationen.

Et eksempel på god praksis kan ses i den nederlandske "innovationsvoucher"-ordning, hvis hovedmål er sætte små og mellemstore virksomheder i stand til at købe viden og strategisk rådgivning af forskningsinstitutioner for innovationsvouchere (værdi: 7.500 EUR) og dermed stimulere samspillet og udvekslingen mellem videnleverandørerne og de små og mellemstore virksomheder. Videnleverandøren får sine penge ved at aflevere voucheren til innovationsagenturet *SenterNovem*. Statsstøttere reglerne tillader, at den slags rådgivning støttes med offentlige midler³².

Medlemsstaterne bør benytte de mekanismer, der står til rådighed, til at fremme sådanne videnformidlingsaktiviteter (f.eks. innovationsvouchere eller skattelempelser for F&U, der kan bruges, når F&U indkøbes hos forskningsinstitutioner).

- ***Måling af udviklingen***

Det tjener flere formål at overvåge formidlingsaktiviteterne, bl.a. at hjælpe forskningsinstitutionerne til at synliggøre deres almennyttige præstationer. Ganske vist findes der adskillige systemer for rangordning af universiteter, men de bygger som regel på akademiske indikatorer som f.eks. publikationer og antal ph.d'er, og tager ikke hensyn til præstationer mht. udnyttelse af F&U-resultater. Der er grundlag for at mene³³, at **benchmarking af "innovationsrelateret virksomhed", især hvis den gennemføres på grundlag af sammenlignelige målesystemer i hele EU, vil give forskningsinstitutionerne mulighed for at sammenligne deres præstationer både på europæisk og nationalt plan.** Kommissionen vil i 2007 nedsætte en ekspertgruppe om disse spørgsmål.

³² Støtte af denne art bør ydes enten under bestemmelserne om rådgivning i Kommissionens forordning (EF) nr. 70/2001 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellemstore virksomheder, EFT L 10 af 13.1.2001, eller under punkt 5.6 i de nye rammebestemmelser for statsstøtte til FTI.

³³ ITTE's rapport om "Improving institutions for the transfer of technology from science to enterprises" - http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/competitiveness/doc/itte_expertgroupreport.pdf.

3.3. Økonomisk støtte

- *Statsstøtte*

Meningen med de nye *rammebestemmelser for statsstøtte til FTI* er at tydeliggøre de statsstøtteregler, der gælder for aktiviteter til finansiering af forskning, udvikling og innovation, herunder videnformidling. Tydeliggørelsen var nødvendig, fordi de offentlige forskningsinstitutioner i stigende grad har fungeret som private virksomheder på områder, der grænser til markedsaktiviteter, hvorved statsstøtteproblematikken er blevet mere relevant for dem.

Ifølge rammebestemmelserne vil de offentlige forskningsinstitutioners primære virksomhed, dvs. udførelse af uafhængig forskning med det formål at opnå større viden og bedre forståelse, herunder forskningssamarbejde, og formidling af resultater normalt have ikke-økonomisk karakter (dvs. der leveres ikke varer eller tjenesteydelser til et eksisterende marked)³⁴. Videnformidling er ikke-økonomisk, hvis den er "intern"³⁵, og hvis alle de indtægter, den kaster af sig, geninvesteres i forskningsorganisationernes hovedvirksomhed³⁶.

Naturligvis bør enhver økonomisk aktivitet (f.eks. konsulentvirksomhed, kontraktforskning, udlejning af infrastruktur) finde sted på normale markedsvilkår, og offentlig finansiering af sådanne aktiviteter vil normalt blive anset for statsstøtte og være underlagt reglerne herom.

De nye rammebestemmelser slår også fast, at forskningsinstitutionerne bør gøre særskilt rede for økonomiske og ikke-økonomiske aktiviteter for at undgå krydssubsidiering. Derfor foreslås det, at **medlemsstaterne bør tilskynde forskningsinstitutionerne til at aflægge fuldt omkostningsregnskab og gøre det lettere for dem at indføre denne praksis**. Det vil også gøre det lettere for dem at deltage i det syvende rammeprogram. Tages sådanne skridt ikke, kan enhver offentlig finansiering af ikke-økonomiske aktiviteter blive anset for at være statsstøtte.

- *EU's samhørighedspolitik*

Fysisk nærhed mellem forskningsinstitutioner og virksomheder letter ofte videnformidlingen, og det gør det klart, hvor stor betydning de regionale og lokale myndigheder har. EU's samhørighedspolitik giver støtte til videnformidling som led i strategien for vækst og beskæftigelse.

For eksempel yder samhørighedspolitikken vigtigste instrument, *Den Europæiske fond for Regionaludvikling* (EFRU), støtte til væksthuse for iværksættere og forskerparker (infrastrukturanlæg og ledsagende tjenester), som er et effektivt middel til at formidle viden og skabe virksomheder på markedet, og som kan være med til at forbedre kontakterne mellem små og mellemstore virksomheder og universiteter. Veldrevne iværksættervæksthuse og klynger har store fordele, der kan gøre dem til fremragende midler til videnformidling, især på det højteknologiske område. De kendetegnes særlig ved tilstedeværelsen af konsulenttjenester, der øger sandsynligheden for, at videnformidlingen får effekt. EFRU støtter dog ikke kun

³⁴ Rammebestemmelsernes punkt 3.1.1.

³⁵ Ved "intern videnformidling" forstår Kommissionen, at forskningsinstitutionens viden enten forvaltes af en afdeling i eller en filial af forskningsinstitutionen eller i fællesskab med andre forskningsinstitutioner. Det forhold, at specifikke tjenesteydelser udliciteres til tredjemand gennem offentligt udbud, ændrer ikke på sådanne aktiviteter interne karakter.

³⁶ Alle andre former for teknologioverførsel med statsstøtte skal anmeldes til Kommissionen.

infrastrukturanlæg, men også - i perioden 2000-2006 med omkring 4 mia. EUR til medfinansiering - innovation og teknologioverførsel samt oprettelse af netværk og partnerskaber mellem virksomheder og forskningsinstitutioner. EFRU spiller således en betydelig rolle, når det gælder om at lette samspillet mellem offentlige forskningsorganisationer og erhvervslivet, både for så vidt angår regionalt og transregionalt samspil.

Den Europæiske Socialfond (ESF) yder økonomisk støtte ved bistand til personer (uddannelse, rådgivning m.v.) og til udvikling og modernisering af uddannelsesinstitutioner og -systemer. I den nye programperiode (2007-2013) lægges der mere vægt på at styrke forskning og innovation, især ved videnformidling.

*Fællesskabets strategiske retningslinjer for samhørighed*³⁷ udstikker vejledende rammer for medlemsstaternes fremtidige strategier og programmer til brug for struktur- og samhørighedsfondene. Tilskyndelse til innovation udpeges som en hovedopgave, og retningslinjen "*Bedre viden og innovation til sikring af vækst*" peger på, hvilke områder inden for viden- og teknologiformidling opmærksomheden bør rettes imod. Særlig bør **medlemsstaternes støtte til samarbejde mellem virksomheder og universiteter og til infrastruktur og tjenester for videnformidling intensiveres** for derved at styrke videnøkonomiens regionale dimension.

- ***EF's rammeprogrammer for forskning og udvikling ("RP") og for konkurrenceevne og innovation ("KIP")***

Tværnational videnformidling har altid stået centralt i *rammeprogrammet for forskning og teknologisk udvikling (RP)*. De fleste RP-projekter har deltagere fra både den offentlige og den private sektor og fra forskellige lande. Inden for nogle temaområder, f.eks. ikt-sektoren, har denne kombination været særlig vellykket: her er der samarbejde mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv i over 90 % af projekterne³⁸. Det gør det helt klart lettere at udvikle teknologi, der er klar til forretningsmæssig udnyttelse. **Ud over F&U-projekter støtter RP også udveksling af forskningspersonale, bl.a. mellem universiteter og erhvervsliv.**

Det nye program for konkurrenceevne og innovation vil støtte alle former for innovation, offentlig-private partnerskaber og foranstaltninger, der skal forbedre adgangen til finansieringsmuligheder, herunder lån, venturekapital og "business angel"-finansiering. **Det vil også finansiere nye metoder til at lette videnformidling** mellem forskningsinstitutioner og virksomheder, særlig smv'er³⁹, samt nye tværnationale klyngeinitiativer. **På området miljøinnovation vil programmet navnlig støtte udbredelsen af innovative teknikker og praksisser på markedet ved hjælp af pilot- og markedsintroduktionsprojekter.**

For at maksimere effekten af disse to rammeprogrammer etableres der et samarbejde mellem dem, så der dannes en serie indbyrdes supplerende aktiviteter til F&U-projekter for at fremme videnformidling og udnyttelse af resultater.

³⁷ KOM(2006)386 og Rådets beslutning 2006/702/EF af 6. oktober 2006.

³⁸ Under det sjette rammeprogram.

³⁹ www.europe-innova.org

Udover at fremme videnformidling direkte vil Kommissionen også fremme udveksling af god praksis til støtte for videnformidling mellem regeringerne. På dette punkt kan Fællesskabet tilbyde forskellige muligheder for politikudviklende læreprocesser (*policy learning*) i regionale og tværnationale fora⁴⁰.

4. KONKLUSION

Samspillet mellem det offentlige forskningsgrundlag og erhvervslivet har været gradvis stigende gennem de sidste ti år. Det kan variere fra kontraktforskning til forskningssamarbejde eller endda strukturerede partnerskaber. I de fleste tilfælde er der tale om formidling af viden mellem de berørte parter, og om at øge den offentligt finansierede forsknings samfundsmæssige og økonomiske effekt, f.eks. ved at skabe nye nyttige produkter, nye arbejdspladser og sommetider nye virksomheder.

Analysen og de politiske retningslinjer i denne meddelelse er et udgangspunkt for drøftelser om en fælles europæisk ramme for videnformidling med det formål at tilvejebringe lige vilkår og større sammenhæng det europæiske videnformidlingsmiljø.

Dertil kommer de frivillige retningslinjer, som præsenteres i det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, hvis formål er at hjælpe forskningsinstitutionerne med at finde frem til fælles interesser med erhvervslivet og lette videnformidlingsordninger, der kan være til gavn for begge parter. Retningslinjerne skal være et levende dokument; det vil blive suppleret med resultater fra en gruppe højtstående aktører fra erhvervslivet og den akademiske verden. Gruppen vil blive søsat i 2007 og give råd om andre initiativer, som den kunne tage for at fremme videnformidlingen i Europa.

Samarbejdet mellem medlemsstaterne og Fællesskabet vil også fortsætte som led i Lissabonstrategien for vækst og beskæftigelse. Medlemsstaternes større politiske initiativer på området bør fremgå af de nationale reformprogrammer, og Kommissionen vil blive ved med at fremme udveksling af god praksis.

⁴⁰ F.eks. ERAnet, PRO INNO Europe, ERIK og OMC-Net.